

Aan drs. Arie Slob
Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
(ook digitaal per email via directeur drs. A.J.J. (Fons) Dingelstad & www.gemmeke.nl/Burgerschap.pdf)

Nijmegen, 5 juni 2018

Onderwerp: *Burgerschap, te belangrijk nog een keer verkeerd te laten gaan ...*

Zeer geachte heer Slob, beste Arie,

Mijn brief is kritisch, zeer kritisch, maar voordat ik begin wil ik wel stellen dat ik de mens Arie Slob hoog heb, ik meen met een integere bestuurder te maken te hebben.

Onze doelen lijken mij gelijk, dus daarover geen discussie.
Maar ik zie met de nieuwe aanvliegroute het doel weer niet gehaald worden en dat vind ik jammer, daarvoor is het te belangrijk en het is zeker wel te halen, dus ik kom met concrete voorstellen.

Vanochtend las ik bij de NOS het bericht hiernaast en ik deed wat te weinigen doen: onderzoeken:

- Wie is Arie Slob?
Wikipedia geeft enige informatie [\[link\]](#);
- Wat staat er bij het ministerie over dit onderwerp, hoe is de in het artikel genoemde "internetconsultatie" ingericht? [\[link\]](#);

Wat mij verbaasd is dat het artikel van de NOS begrippen koppelt, die niet bij elkaar passen:

- (A) Scholen weten niet altijd goed hoe ze met onderwerpen als democratie, vrijheid van meningsuiting, homoseksualiteit en antisemitisme om moeten gaan.
Ze hebben, zegt de inspectie, meer houvast en duidelijkheid nodig.
- (B) De minister wil een einde maken aan de vrijblijvendheid en schrijft dat de "regering beoogt de gehele schoolgemeenschap te verplichten zich in te spannen voor het in de praktijk brengen van het duidelijkere beschreven begrip burgerschap."

Punt (A) begrijp ik super goed en daar ligt de kern, "het niet weten", daarmee is (B) een verkeerde weg "het verplichten", immers "wat dan verplichten?".

Visie op het probleem

Ik laat mij graag corrigeren, maar goed burgerschap bestaat volgens mij uit de volgende onderdelen:

- Kennen van wettelijke afspraken;
- Het invoelen, weten wat een "sociaal contract" betekent, dus de meer abstracte afspraken en omgangsvormen [\[link\]](#);
- Het in de praktijk kunnen toepassen van deze theorie.

Over dat laatste heeft de *Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid* vorig jaar een rapport uitgebracht, dat blijkt niet zo eenvoudig.

Ik doel op het rapport “Weten is nog geen doen” .

In de digitale versie van deze brief is op alle plaatjes te klikken en werken (hopelijk) de vele internetlinks, ik lever namelijk graag bewijs.

Daarmee is de uitdaging met “burgerschap” wel bijzonder, ... immers theorie blijkt vaak niet in praktijk omgezet te kunnen worden en het gaat juist om die praktijk.

Visie op oplossing (intro)

Het is niet zomaar dat ik deze brief schrijf, vanuit de praktijk heeft burgerschap mij de laatste zes jaar behoorlijk bezig gehouden door een persoonlijk voorval.

Hierbij toonde ik volgens mij goed burgerschap:

Wanneer wij samen hebben afgesproken dat alles volgens onze democratische regels is verlopen, dan accepteer ik dat, maar wanneer dat niet het geval is, dan gaat de onderste steen boven.

Dus heb ik onderzoek gedaan, al mijn successen in mijn leven (ik ben 62 jaar) heb ik te danken aan het op zoek gaan naar de regels en die te accepteren, laat ik daarom mij even voorstellen.

Ik ben theoretisch opgeleid, HAVO, VWO, kort psychologie gestudeerd en geswitcht naar docent wis- en natuurkunde (2e graads), maar zowel privé als in werk behoorlijk praktisch bezig geweest, dus die spanning van “weten is nog geen doen” is bij mij laag.

Dat praktische omvat als autodidact de regels leren en toepassen van:

- Elektronica (en micro-elektronica), zelf apparatuur ontworpen.
Tijd klok voor ontwikkelen van foto's, plotter (tekenapparaat) etc.
- Houtbewerking
Zitbanken, tafel, eikenhouten kast, ontworpen en gebouwd.
- Metaalbewerking
Een balansstoommachine gebouwd van tekening waarbij alle onderdelen zelf gemaakt moesten worden, deze stoommachine kon een kilo omhoog trekken [[link model](#)].
- Programmeren op hoog niveau
O.a. programma's die door Nederlandse gemeenten gebruikt zijn.
- Analyse en ontwerp van de programma's voorgenoemd.

Visie op het echte probleem: het voorbeeld deugd niet

Ik schreef over mijn persoonlijke ervaring en ben verder gaan kijken en toen is mij iets opgevallen, namelijk dat de beroepsgroep die voor de borging van de harde basis van burgerschap moet zorgen, dat niet doet.

De harde basis zijn onze wetten, onze democratische afspraken.

Ik maak het heel concreet.

Een onderdeel van goed burgerschap is “eerlijke handelspraktijken”, dus elkaar niet oplichten. Dat is per 15 oktober 2008 in Burgerlijk Wetboek boek 6, dus alweer bijna tien jaar, in nieuw afdeling 3A vastgelegd.

Ik kan dit eenvoudig downloaden en dan krijg ik zes pagina's.

Hierin staat ook *artikel 193e lid c* en dat artikel is de moeite om op in te zoomen, want op abstract niveau heeft dat alles te maken met een onderdeel van goed burgerschap.

Hier staat dat een leverancier van een goed of dienst zijn prijs c.q. de kosten, zo helder mogelijk moet communiceren. Heel concreet, de koper (*auto*) of afnemer van een dienst (*vakantie*) moet een eindprijs krijgen inclusief BTW en alle kosten die er bij komen.

Dit is volgens mij in wet vastgelegd omdat reisorganisaties of autoverkopers graag een lage aantrekkelijke prijs aanboden en dan kwam er nog een “verrassing”.

Het heeft behoorlijk tijd gekost om dit in de maatschappij verankert te krijgen, de eerste grappige dwaler was de overheid zelf met de verwijderingsbijdrage.

Kocht men een elektrisch apparaat, dan kwam daar nog die verwijderingsbijdrage bovenop. Het inzicht dat dit fout was kwam ruim een jaar later, toen is de recyclingbijdrage ingevoerd als vervanging (*what is in a name?*) en deze maakt onderdeel van de prijs uit. Gelooft niet mij, geloof de overheid en haar voorlichting, klik maar ...

Bij auto gaat het over de *kosten rijklaar maken*, deze bleken een vast bedrag te zijn en daarmee was dat vanaf 15 oktober 2008 “verboden”.

Verboden tussen aanhalingstekens omdat er geen sanctie op de overtreding van de wet staat anders dan het via de rechter ontbinden van de koop en schadeloosstelling eisen. Toch duurde het tot 1 november 2016 voordat eindelijk die *kosten rijklaar maken* in de aangeboden prijs zaten.

Burgerlijk Wetboek definieert wel goed burgerschap regels, maar sancties ontbreken.

Anders is dat met de BTW, dat die verplicht in de aangeboden prijs moet zitten, is al veel langer wet en hier staat wel een sanctie op.

Een behoorlijke sanctie, namelijk een geldboete van de derde categorie, dat is maximaal 8300 euro, dat is een straf die overeenkomt met uit wetboek van strafrecht:

- Kraken van een woning, een jaar hechtenis of ... artikel 138a Sr [\[link\]](#);
- Graftschennis, een jaar hechtenis of ... artikel 149 Sr [\[link\]](#);
- Een ambtenaar in functie bedreigen, een jaar hechtenis of ... artikel 180 Sr [\[link\]](#).

Zeker, hechtenis is geen optie bij het niet melden van die BTW, maar de vraag is waarom niet. Het antwoord lijkt mij dat de overtreding niet door een natuurlijk persoon gemaakt wordt maar door een rechtspersoon (bedrijf) en die zijn niet in hechtenis te nemen.

Maar de ernst lijkt mij duidelijk.

Dit wordt een belangrijk punt, maar eerst ...

Afgelopen 1 juni werd mijn stiefkleinzoon vier jaar ...

En iedereen moest lachen toen zijn moeder hem een opdracht gaf en hij antwoordde “*ik denk het niet*”.

Weten is geen doen volgens de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, maar Jace was zich wel bewust dat dit antwoord effect zou hebben, maar hoe bewust?

Een kind van vier jaar heeft volgens de experimenten van ontwikkelingspsycholoog [Jean Piaget](#) nog geen besef van “*conservatie*”, van behoud van aantal, volume, gewicht etc..

Een kind van vier jaar heeft nog minder een goed concept van “*denken*”, maar gebruikt het woord wel. Hoe moeilijk een goed concept van denken, is heeft [René Descartes](#) ons wel geleerd met zijn stelling “*Ik denk, dus ik besta*” (Cogito ergo sum).

Met dit voorbeeld wil ik aangeven dat wij mensen “*wijze praat*” snel als “*doordachte praat*” opvatten, maar dat dit echt wel verschillende feiten zijn.

“*Wijze praat*” zoals bij Jace is puur imitatiegedrag, daar zit *nul-komma-nul* gedachte achter.

Leren is vaak imiteren en dus moet het voorbeeld deugen

Gedrag blijkt moeilijk aan te passen vanuit bewustzijn, vanuit ethiek, moraal, dus ook begrippen als “wat jij niet wilt dat u geschiedt, doe dat ook een ander niet”.

Dat is de kern van mijn boodschap, burgerschap moet getraind en niet gedoceerd worden en daarbij is belangrijk dat PAPA het goed voor doet.

PAPA is in deze de overheid die een zorgtaak heeft naar haar burgers.
Lees onze Grondwet, bijvoorbeeld artikel 20 en 21 (*klik maar op het boekje*).

Maar PAPA heeft grote moeite met het goede voorbeeld geven, dat lezen we dagelijks in de kranten:

- **Chroomverf bij defensie**,
Jarenlang was er al informatie over de schadelijke effecten en neemt defensie wel aanbevelingen over (noodgedwongen), maar dat is wel erg magertjes en slachtoffer zullen nog jaren juridische procedure moeten aangaan.
PAPA geeft een heel slecht voorbeeld.
- **Aardgaswinning in Groningen**
Jan Terlouw heeft al in 1971 Kamervragen gesteld over de effecten, duizenden mensen in de problemen, jij vraagt goed burgerschap van mensen, maar ik zou als Groninger de middelvinger opsteken en de Staat allang aansprakelijk hebben gesteld voor gevolgschade (*Burgerlijk wetboek boek 6 artikel 162*).
PAPA is dus heel stout!

Telkens is het “*Too late, too little*”

Jan Terlouw geeft antwoorden, luister eens goed

Op woensdag 30 november 2016 sprak Jan Terlouw bij *De Wereld Draait Door* zijn bekende “*het touwtje uit de brievenbus*” betoog.

Dat ik heel mijn leven D66 gestemd heb, heeft deze partij vooral aan Jan Terlouw te danken.

Jan heeft het feitelijk over burgerschap, hoe gaan we met elkaar om en Jan is zeer terecht kritisch op PAPA (*de overheid*).

Uit zijn veelomvattende boodschap pak ik twee elementen.

Hij heeft het over vele juristen, een aannemer heeft meer juristen nodig dan engineers, en de politiek die hij nadrukkelijk op het einde toespreekt:

Wees integer, wees onkreukbaar en
vooral draag uit dat je er bent om het publieke belang te dienen ...

Ik ga afronden en samenvoegen

Burgerschap aanleren lijkt mij vooral trainen, dus praktisch in rollenspel en dergelijke, uitsluitend theoretisch gaat niet werken en dat onder verwijzing naar het rapport van de WRR (*weten is nog geen doen*). Wanneer blijkt dat PAPA (de overheid) het niet goed kan voordoen, dan lijkt het mij behoorlijk naïef om van leerlingen en docenten te verwachten dat ze het beter weten. Ik kan deze brief uitbreiden met concrete ervaringen, maar dan schrijf ik zo tientallen pagina's.

Niemand heeft iets aan “*wijze praat*”, wat nodig is realisme. Verwacht niet van de burger goed onderscheid te maken tussen “*fake news*” en harde feiten, wanneer PAPA dat ook niet kan. Jarenlang zijn de gevolgen van aardgaswinning ontken.

In een rechtsstaat moet de borging van regels komen vanuit de overheid die ze opstelt, en de twee andere machten uit de Trias Politica.

Hoe kan het in de Nederlandse rechtsstaat waar blijken te zijn dat al vijftig jaar de beroepsgroep die voor deze borging moet zorgen (juristen) massaal, dus zonder uitzondering, zich dagelijks schuldig maakt aan een strafbaar feit met die boete van de derde categorie en niet vervolgt wordt?

Dit feit is het topje van de ijsberg, het falen van onze juristen, het verval van PAPA.

De Hoge Raad heb ik al jaren geleden geïnformeerd, maar haar president, Maarten Feteris mist daadkracht, Maarten is een heel slechte PAPA (*overheidsvertegenwoordiger*).

Twee dagen geleden heb ik jouw collega Ferd Grapperhaus bericht dat ik hem voor de rechter ga halen vanwege groot gebrek aan goed burgerschap.

Dit is het resultaat van jaren onderzoek, analyse, feiten verzamelen.

Lees mijn brief aan Ferd, lees de vele verwijzingen, lees waarom ik gesolliciteerd heb op de functie van vicevoorzitter van de Raad van State.

Dus klik op de enveloppe hiernaast.

Lees daarna eens mijn brief van 3 augustus 2016 aan jullie voorganger minister dr. Jet Bussemaker waarin ik met echte oplossingen kom, een brief die bij het ministerie in een lade is beland, zo was de terugmelding.

Mijn advies aan alle docenten, die burgerschap moeten doceren, is om eens goed voorbeeld te eisen en tevens te eisen dat de waardering (status) voor hun werk past bij hun prestaties.

Prestaties die vele malen hoger zijn dan die *dag-in-dag-uit-wetten-met-voeten-tredende* juristen, maar die wel op de hoog op de *Beroepsprestigeladder* staan. Lees mijn studie over proefschriften eens, dan wordt duidelijk wat ik bedoel.

Met vriendelijke groet,

Emile Gemmeke

- *Digitale versturing ongetekend,*
via directeur Primair Onderwijs drs. A.J.J. (Fons) Dingelstad
- *Digitaal op internet te lezen met www.gemmeke.nl/Burgerschap.pdf*
Lees die digitale versie met al die links en klik er op.
- *Op twitter:*

- *De tekst op internet kan op leesbaarheid aangepast worden, ik ben dyslectisch en blijf controleren*